

บทคัดย่อ

สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 ได้อนุมัติงบประมาณจำนวนหนึ่งให้คณะผู้วิจัย จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ดำเนินการพัฒนาโครงการเผยแพร่ความรู้เรื่องโรคเอดส์ โดยออกแบบการถ่ายทอดความรู้ครบรูประจำกลุ่มและนักศึกษาการศึกษาทางไกลของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เห็นว่าโครงการดังกล่าว จะส่งผลถึงนวัตกรรมการเผยแพร่องค์ความรู้ที่สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนเป็นอย่างดี จึงได้อนุมัติงบประมาณจำนวนหนึ่งเพื่อทำการวิจัยประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบของการถ่ายทอดความรู้ด้วยสื่อบุคคล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อบุคคลในกระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ภายใต้บริบทชุมชนชนานเมือง
2. เพื่อประเมินความสอดคล้องของการใช้สื่อบุคคลกับสภาพการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
3. เพื่อประเมินคุณภาพจากผลผลิตของการเรียนรู้จากสื่อบุคคลของผู้ใหญ่ภายใต้บริบทชุมชนชนานเมือง

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยนักศึกษา ผู้แทนนักศึกษาสายสามัญศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ระบบการศึกษาทางไกลและครูประจำกลุ่มรวม 599 คน จำแนกเป็นนักศึกษาจำนวน 564 คน ผู้แทนนักศึกษาจำนวน 26 คน และครูประจำกลุ่มจำนวน 9 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 445 ฉบับ จำแนกเป็นนักศึกษาจำนวน 412 ฉบับ คิดเป็น 73.04 % ผู้แทนนักศึกษา จำนวน 26 ฉบับ คิดเป็น 100 % ครูประจำกลุ่มจำนวน 7 ฉบับ คิดเป็น 77.78 %

คณะผู้วิจัยได้สังเกตการดำเนินงานของโครงการตั้งแต่ต้นจนถึงขั้นของการอบรมการเผยแพร่ความรู้ของนักศึกษา จากนั้นจึงได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ซึ่ง

ประกอบด้วยข้อคำถามชนิดปลายปิดและปลายเปิด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้กรอกแล้วจึงนำข้อมูลไปประมวลผล

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการเผยแพร่ความรู้ ด้วยสื่อบุคคลมีประสิทธิภาพที่เหมาะสมมากที่สุด
ดังนี้

1. กลุ่มประชากรได้รับความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องโรคเอดส์ในระดับค่อนข้างมาก
 2. กลุ่มประชากรสามารถนำความรู้ไปเผยแพร่ถึงชุมชน สำหรับกลุ่มขนาดใหญ่ (25 คนขึ้นไป) ขนาดเล็ก (2 - 25 คน) และรายบุคคลได้สูง (เฉลี่ย 75%) ในการเผยแพร่ความรู้ กลุ่มประชากรจะประชุมวางแผนการเผยแพร่ก่อน ส่วนรูปแบบเผยแพร่จะเน้นที่การสนทนามากที่สุด รองลงไป ได้แก่ การแจกแผ่นพับ ติดโปสเตอร์ พุดผ่านหอกระจายข่าว จัดนิทรรศการ จัดเกมส์และบรรยาย ประกอบการสาธิต กลุ่มตัวอย่างได้เน้นเนื้อหาการเผยแพร่ออกเป็นความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์และการอยู่ร่วมกับผู้ป่วยโรคเอดส์
 3. กลุ่มตัวอย่างยอมรับว่าการเผยแพร่ความรู้โดยใช้สื่อบุคคลที่อาศัยการประชุมวางแผนร่วมกันนั้นเหมาะสมมาก (94%) โดยเผยแพร่ในกลุ่มขนาดเล็กเหมาะสมที่สุด (94%) รองลงมาคือการเผยแพร่เป็นรายบุคคล (93%) และกลุ่มใหญ่ (84%) ทั้งนี้จำเป็นต้องมีสื่อเสริมในระหว่างการเผยแพร่ของบุคคล สื่อเสริม ได้แก่ การใช้วิธีการสนทนาประกอบการแจกแผ่นพับ โปสเตอร์ พุดผ่านหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน จัดบอร์ดนิทรรศการ จัดเกมส์ทายปัญหา การบรรยายโดยกลุ่มประชากรหรือวิทยากรตลอดจนการสาธิตการใช้ถุงยางอนามัย วัสดุทัศน ภาพพลิก และการใช้ข่าวจากหนังสือประกอบ
 4. โดยภาพรวมแล้ว จากการประเมินรูปแบบพบว่า วิธีการที่กลุ่มตัวอย่างนำไปปฏิบัติในการเผยแพร่ความรู้กับข้อคิดเห็นของกลุ่มประชากรต่อความเหมาะสมของรูปแบบนั้น มีสหสัมพันธ์ในระดับสูงไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ หรือการอาศัยร่วมกับคนเป็นโรคเอดส์
- กล่าวโดยสรุป รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ด้วยสื่อบุคคลนี้มีความเหมาะสมกับการเผยแพร่ความรู้เรื่องโรคเอดส์ ในชุมชนชนเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ในระดับสูง โดยที่รูปแบบนี้อาศัยสื่อบุคคลเป็นผู้ทำการรับรู้และถ่ายทอดความรู้ภายในกลุ่มของตนเอง จากนั้นจึงจะขยายผลไป

ถึงชุมชนผ่านครอบครัว เครือญาติและเพื่อน ซึ่งสามารถคาดการณ์ได้ว่า สมาชิกในชุมชนนั้นก็ จะทำหน้าที่เป็นเครือข่ายการถ่ายทอดความรู้สืบทอดกันไปอย่างไม่สิ้นสุดในด้านปริมาณ ส่วนในด้าน คุณภาพนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถการใช้สื่อเสริมทางเดียวประเภทเอกสารสิ่งพิมพ์ ภาพนิ่ง และภาพวิดีโอทัศน์ ตลอดจนการบรรยายและพูดผ่านหอกระจายข่าวที่มีเนื้อหาความรู้แฝงไปกับการ ใช้สื่อดังกล่าวและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านสื่อเสริม และเทคนิค การเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้ จะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ได้ว่าการเผยแพร่ความรู้ด้วยสื่อบุคคลมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการวิจัยเชิงทดลองรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ด้วยสื่อบุคคลนี้กับกลุ่ม ตัวอย่างกลุ่มอื่น ทั้งที่จัดตั้งโดยหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน และองค์กรของชุมชนเอง เช่น กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มไทยอาสาป้องกันชาติ กลุ่มกองทุนเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ กลุ่มหนุ่มสาวหัววัดต่าง ๆ และกลุ่มนักเรียน นักศึกษาในสังกัดของสถาน ศึกษาในภาคเหนือตอนบน โดยเปรียบเทียบกันระหว่างชุมชนชนเมืองและชนบทในเขตภาคเหนือ และภาคอื่นๆ ของประเทศไทย และหากสามารถทดลองกับกลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ใน ภาคเหนือเพิ่มเติมจากการศึกษากับชาวพื้นราบก็จะเป็นเรื่องที่น่าสนใจยิ่ง ทั้งนี้ควรดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชน และขั้นตอนการดำเนินงานของรูปแบบนี้ หรือปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อตรวจสอบว่ารูปแบบการเผยแพร่ ความรู้ด้วยสื่อบุคคลมีประสิทธิภาพ มากน้อยเพียงใดในกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรที่แตกต่างกัน

Abstract

An evaluation research was conducted between November 1992 and July 1993 under the title "The efficiency of knowledge distribution by the application of personnel media based-approach : A case study of the AIDS awareness initiation in the Chiang Mai sub-urban areas.

Based on the foregoing Aids problems in Northern Thailand, the objectives of this project were:

1. To study the application of personnel media in adult learning process within the sub-urban community context;
2. To evaluate the correlation between the application of personnel media and adult learning process; and
3. To find out the product quality of adult learning within the sub-urban community context.

METHOD OF STUDY

A series of study was conducted mainly in Sanpatong, Hangdong districts and Mae-Wang sub-district of Chiang Mai Province during November 1992 and July 1993. This process was administratively divided into 5 stages: documentary and field survey; instrument development; sample identification; field-data collection; and data analysis.

FINDINGS OF THE STUDY

The findings of the study were as follows:

1. The sample felt that they had gained much knowledge on AIDS from the application of this innovation diffusion model.
2. The sample could do a further distribution of AIDS knowledge to three different sizes of recipients - larger groups (with more than 25 members), smaller groups (with 2-24 members), and individual audiences with a high degree of confidence and success. Their diffusions were conducted through their own designed procedures, mostly by planning their diffusing missions with their peer participants and preparing the diffusing methods and necessary media needed. The most popular methods employed were group discussion among the participants, distribution of printing media such as folders, posters, and demonstration in parallel with the use of games, mini-lecturing, case study, and village broadcasting towers. The sample focused on the distribution of introduction to AIDS and "how to live with the AIDS patients safely and understandingly.
3. The sample highly accepted that the distribution of knowledge through resource persons was significantly and mostly appropriate (94 %). They felt that this type of diffusion was mostly suitable with the smaller groups of audiences (94 %), and then with individuals (93 %) and larger groups (84 %) respectively. They strongly felt that some types of supplementary media were necessary in need such as interrogation and group discussion, folders, posters, dialogues through the village broadcasting towers, demonstration boards, lecturings, case study and demonstrating the application of condoms for instance.

4. By and large, this research found that there was a high level of correlation between the application of personnel media and adult learning situations, particularly the distributions of knowledge on the two different topics of AIDS and "how to live with AIDS".

SUMMARY

In sum, the results of the study on the use of local resources on a participatory basis were reported mostly applicable to the local situations in Chiang Mai sub-urban residents. This model relied on the participation of local people in their planning and implementation processes. At first, a number of distributions of knowledge within the peer groups were highly required and found successful. Then, the peer participants could become another group of potential distributors of knowledge and relevant information to their relatives and close friends within their own community under informal and natural situations. If there were any groups of local residents interested in such knowledge, a further group discussion or demonstration or community forum would then be organized within the same community by using their primary school premise and temple ground. Finally, a learning network was developed among the villagers under the close supervision of the well-trained change agents or adult students on the basis of sense of awareness and needs of the villagers. By and large, the researchers found that this model had applied the adult educational theory of Andragogy in the model development and implementation under a conceptual framework of the Thai nonformal educational philosophy of "Khit-pen".

This research recommended that:

1. Replications of the present study should be undertaken with various minority ethnic groups in upper Northern Thailand, particularly the hilltribes and other highlanders.

2. A follow-up study to determine the effects of this participatory approach upon:

2.1 the reactions of the villagers in general after the field research:

2.2 any reduction of AIDS patients occurs within the sampling districts following the field research:

2.3 the reactions and attitudes of change agents, and villagers after the period of one year has elapsed.

3. Replication of this present study with other existing groups of teenagers and adults which have already formed by various agencies in other similar sub-urban and rural areas in upper-northern Thailand.